

Drabstraat, Mortsel, uitbreiding hoogspanningsstation

Programma van Maatregelen

Auteur:

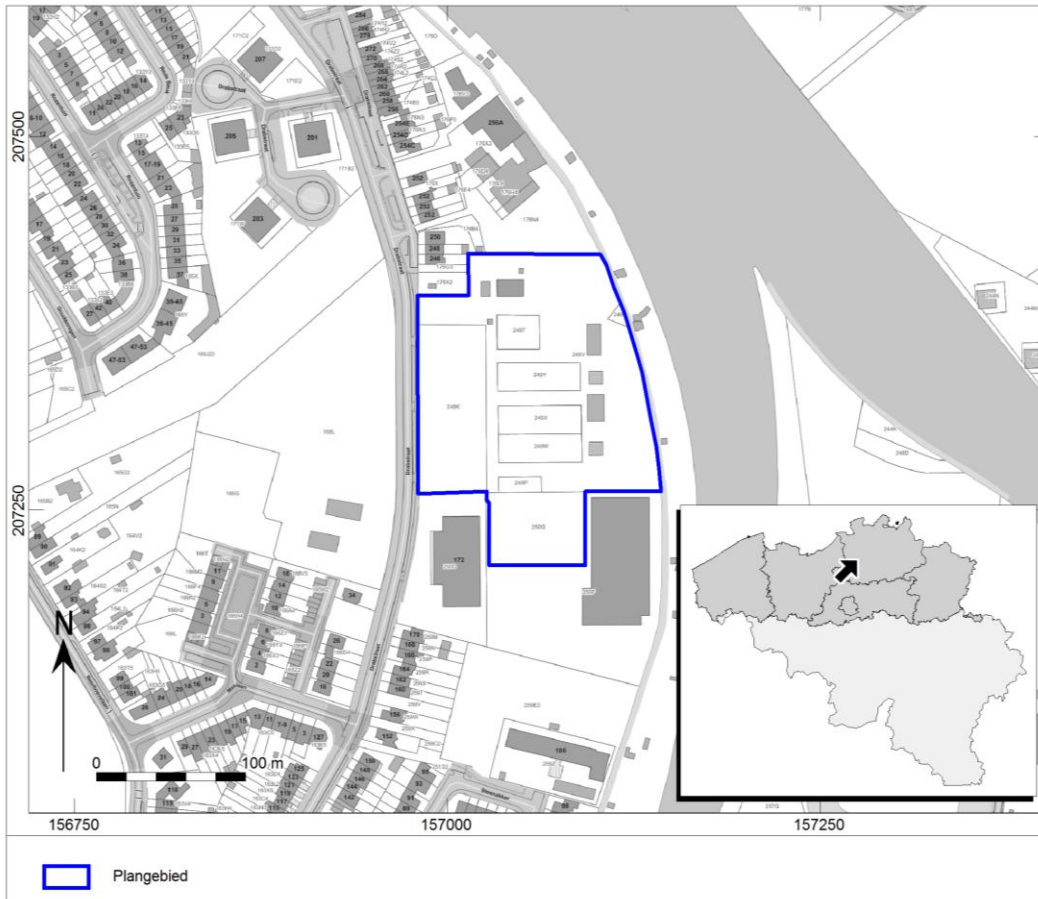
B. Belis (Veldwerkleider)

Autorisatie:

P.L.M. Hazen (OE/ERK/Archeoloog/2015/00072)

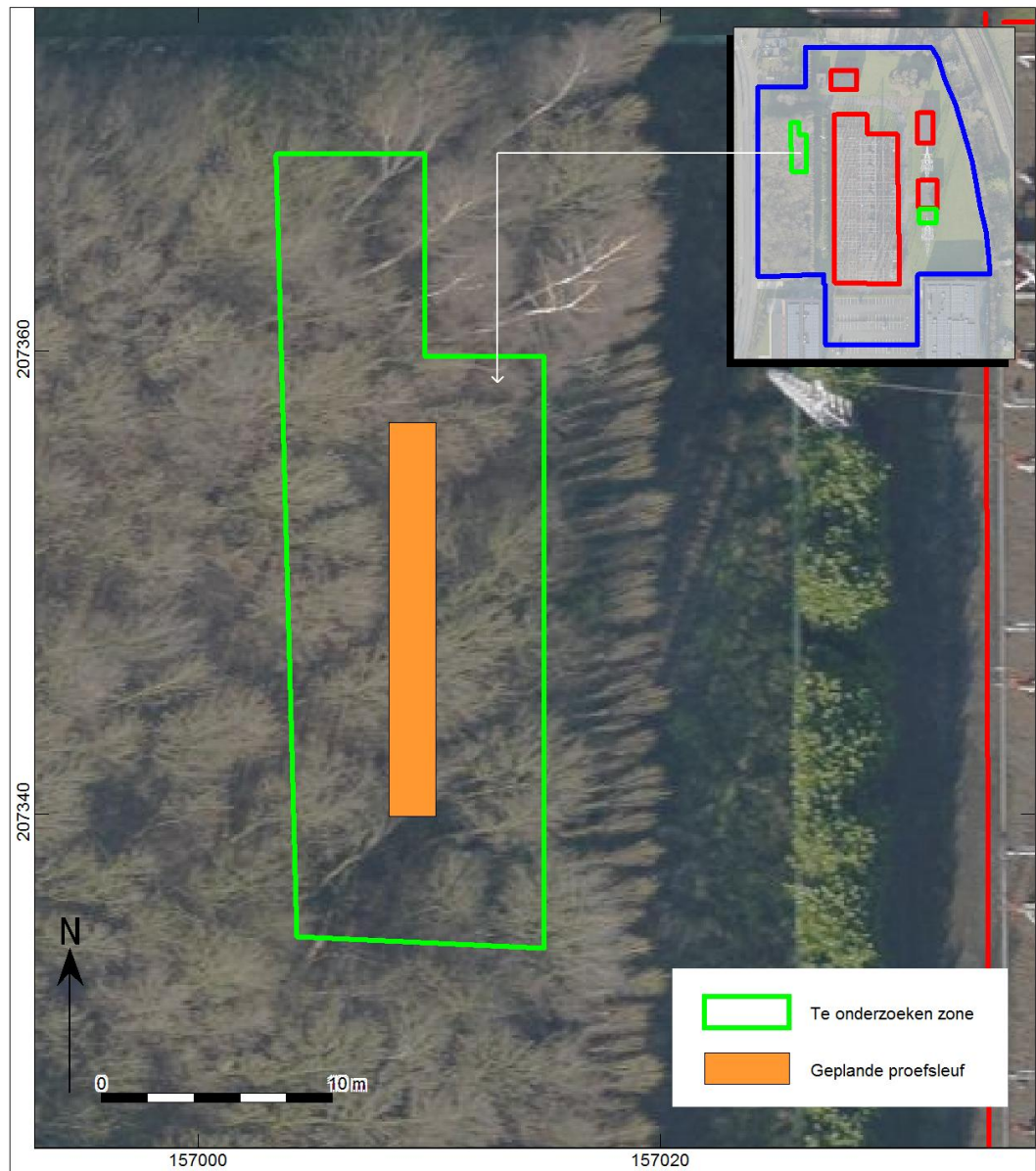
1 Inleiding

In opdracht heeft Vlaams Erfgoed Centrum in December/januari 2017-2018 een nota opgesteld naar de archeologische waarde van de locatie Drabstraat te Mortsel (afb. 1 en 2). De nota bestaat uit een Archeologisch booronderzoek en proefsleuvenonderzoek dat volgt op een eerder uitgevoerd bureauonderzoek en landschappelijk booronderzoek in maart 2017 (ID 3713 / meldcode 2017L208).¹ Het onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van een uitbreiding van het huidige hoogspanningsstation.

Afb. 1. Locatiekaart van het plangebied.

¹ Bink et al. 2017.

Afb. 2. Aanduiding van het uit te voeren archeologisch onderzoek op het plan van de bestaande toestand op het terrein.

2 Uitgevoerd vooronderzoek

2.1 Resultaten van het bureauonderzoek

Op basis van het bureauonderzoek en landschappelijk booronderzoek werd er een hoge kans ingeschat voor sporen vanaf het Laat-Paleolithicum tot in de Middeleeuwen.²

² Bink *et al.* 2017.

De Boomse Cuesta is een topografische hoogte ten zuiden van Antwerpen. De zwakhellende flank van de cuesta is noord tot noordoostelijk gericht, waar het plangebied is gelegen. De morfologie van de Boomse Cuesta is sterk bepaald door de geologische gesteldheid van het Tertiair substraat, meer bepaald door de Boomse Klei (Formatie van Boom, Onder-Oligoceen) die zwak helt in noord – noordoostelijke richting. Ter hoogte van het plangebied op de noordelijke helling van de cuesta bevindt zich de Formatie van Berchem volgens de Tertiaire kaart. Deze formatie is opgebouwd uit donkergroen tot zwart zand, sterk glauconiethoudend, plaatselijk schelpen en onderaan kleihoudend.³

De Quartaire afzettingen binnen het plangebied bestaan uit eolische afzettingen uit het Weichselien en/of hellingsafzettingen van het Holoceen (profieltype 1). Het gaat om dekzanden bestaande uit zand tot zandleem.

Op de bodemkaart ligt het plangebied volledig binnen het bodemtype OB: bebouwde zone. Direct ten zuiden en het westen bevindt zich echter bodemtype Lca: een matig droge zandleembodem met textuur B-horizont.

In de omgeving zijn verschillende CAI-meldingen terug te vinden. De oudste van deze vondsten dateren uit de steentijd en werden via een prospectie aangetroffen (CAI 100134), verder zijn er ook verschillende sites uit de metaaltijden gekend in de directe omgeving van het plangebied (CAI 100019, 100133, 100134, 100135, 100136). Uit de Romeinse tijd is er een Romeinse site gekend, het gaat om een kleinschalig langbouwbedrijf (CAI101318). Tot slot liggen in de buurt van de site enkele laat middeleeuwse en nieuwetijd sites bestaande uit een kasteel en hoeve (CAI113003, 113044, 113046).

Doorheen de tijd is het terrein van het plangebied steeds onbebouwd gebleven.

Op basis van de bovenstaande gegevens kan worden gesteld dat voor het plangebied een hoge verwachting opgesteld worden voor het aantreffen van sporen en vondsten vanaf het laat paleolithicum tot en met de middeleeuwen. Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseerde daarom een archeologisch booronderzoek met aaneenvolgend een proefputten of proefsleuven onderzoek uit te voeren om de waarde van eventueel aanwezige archeologische resten te kunnen bepalen.

2.2 Resultaten van het Landschappelijk booronderzoek

Het landschappelijk booronderzoek is uitgevoerd door Feike Miedema. Hieruit bleek dat een groot deel van het plangebied bestond uit een onverstoorde bodem met textuur-B-horizont. Gezien er in de buurt van het plangebied bij prospecties verschillende vondsten uit de steentijd zijn aangetroffen, bestaat er de kans dat deze zich in situ zouden bevinden binnen het plangebied. Om de aanwezigheid van intacte steentijdsites te bepalen werd er beslist tot een vervolgonderzoek aan de hand van archeologische boringen.

2.3 Resultaten van het Archeologisch booronderzoek

Het archeologische booronderzoek is uitgevoerd door Feike Miedema, de erkende archeoloog was Peter Hazen. Uit dit onderzoek blijkt dat de top van deze bodem bestaat uit een geploegde, subrecente Ahp-horizont met daaronder een oude akkerlaag (een AEhp-Horizont) op een inspoelings Bts-horizont en C-horizont. De oorspronkelijke E-horizonten van het moedermateriaal zijn dus in de oude akkerlaag opgenomen. Deze bodemopbouw in de boringen komt redelijk overeen met het in het landschappelijke booronderzoek verwachte bodemtype Lca. Dit betreft een matig droge zandleembodem met een textuur Bts-horizont. Ook de verwachte E-horizont werd aangetroffen maar is in het verleden licht verploegd geraakt door een oude akkerlaag. Ondiepe, kwetsbare vondstcomplexen met vuursteenvindplaatsen zullen

³ Vermeersch, 2017.

hierdoor in het plangebied niet meer geheel intact zijn. Hierdoor werd er beslist om het terrein verder te onderzoeken aan de hand van proefsleuven.

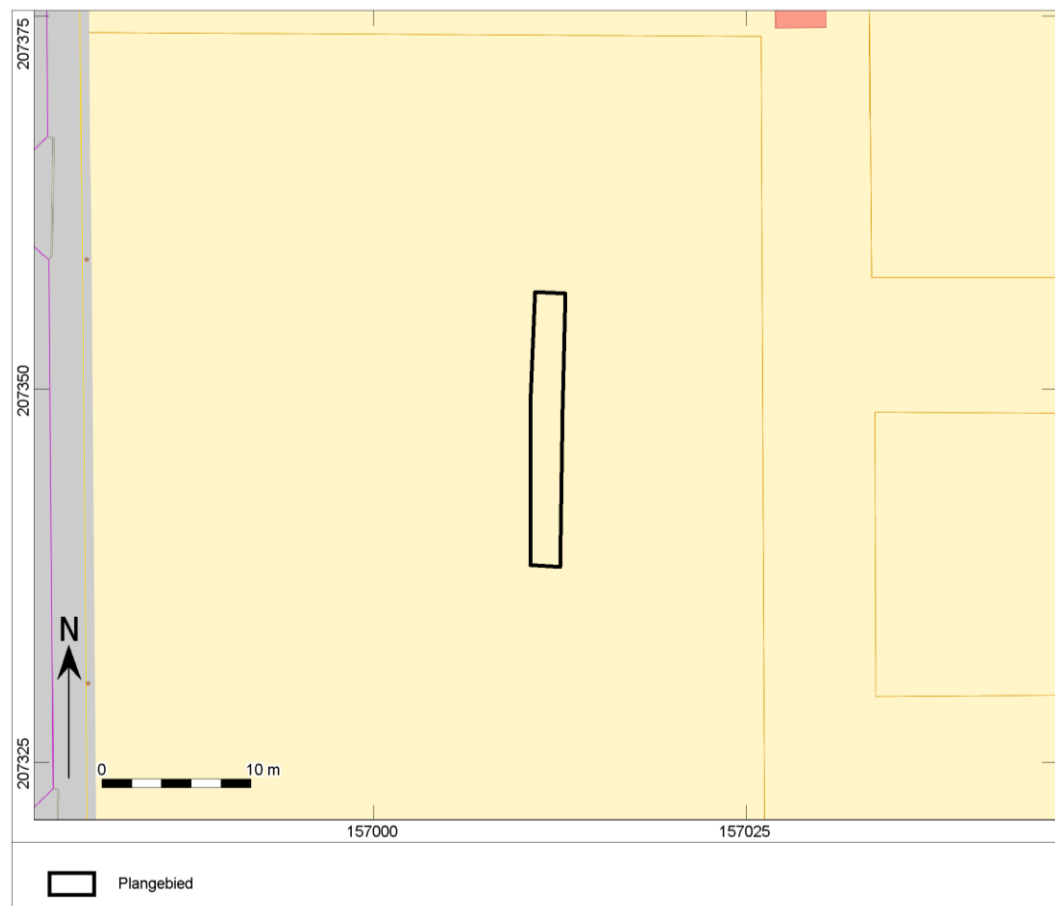
2.4 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

Het proefsleuvenonderzoek is uitgevoerd door Dominick van den Nootelaer (veldwerkleider) en Brent Belis (assistent-archeoloog). De betrokken aardkundige was Feike Miedema en de erkende archeoloog was Peter Hazen. De graafmachine werd geleverd door firma Van Eycken Transport bvba.

Het archeologisch onderzoek stond onder toezicht van Sarah Hertoghs (Onroerend Erfgoed provincie Antwerpen).

Het proefsleuvenonderzoek richtte zich op het deel van plangebied waar het hoogspanningsstation zal uitgebreid worden met een gebouw. Het plangebied bedraagt een oppervlakte van 333 m² en is onderzocht d.m.v. een noord-zuid georiënteerde sleuf van 2 m breed en 20m lang. In totaal beslaat de proefsleuf dus een oppervlakte van circa 40 m², ongeveer 11% van het plangebied.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden geen sporen, noch recente vergravingen of natuurlijke verkleuringen aangetroffen. (afb.3)

Afb. 3. Allesporenkaart van het proefsleuvenonderzoek.

2.5 Geplande werken

Het bestaande hoogspanningsstation zal uitgebreid worden met de bouw van een nieuwe middenspanningscabine. Dit gebouw zal gefundeerd worden op palen en deze zullen een diepte hebben van 1,35 m-mv en hadden een oppervlakte van 333m². De consequentie van de voorgenomen ingreep, met name het afgraven van het terrein voor grondverbetering, kan zijn dat eventuele aanwezige waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

2.6 Bepaling van de maatregelen

Op basis van het bureauonderzoek en landschappelijk booronderzoek werd op het terrein voor grondverbetering een hoge kans ingeschat voor sporen vanaf het laat-paleolithicum tot de late middeleeuwen.⁴ In de omgeving zijn verschillende CAI-meldingen terug te vinden. De oudste van deze vondsten dateren uit de steentijd en werden via een prospectie aangetroffen (CAI 100134), verder zijn er ook verschillende sites uit de metaaltijden gekend in de directe omgeving van het plangebied (CAI 100019, 100133, 100134, 100135, 100136). Uit de Romeinse tijd is er een Romeinse site gekend, het gaat om een kleinschalig langbouwbedrijf (CAI101318). Tot slot liggen in de buurt van de site enkele laat middeleeuwse en nieuwetijd sites bestaande uit een kasteel en hoeve (CAI113003, 113044,113046).

Na het archeologisch booronderzoek bleek de bodem niet meer intact. Hierdoor kon de verwachting worden bijgesteld, vanaf midden-neolithicum tot de late middeleeuwen.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werd echter geen enkel spoor aangetroffen. Vervolgonderzoek in het plangebied biedt daarom geen potentieel tot kennisvermeerdering. Er werden geen nederzettingssporen of sporen m.b.t. funeraire contexten aangetroffen. Er is geen aanleiding voor een vervolgonderzoek.

Het Vlaams Erfgoed Centrum adviseert dan ook om het plangebied vrij te geven. Daarmee vormt het prospectief onderzoek met ingreep in de bodem (in de vorm van proefsleuven) het einde van het onderzoek voor het plangebied Drabstraat te Mortsel.

Ondanks het advies tot vrijgeven van het terrein, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht, conform artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. De civieltechnisch uitvoerder is verplicht eventuele toevalsvondsten binnen drie dagen na ontdekking te melden bij Onroerend Erfgoed.

⁴ Bink *et al.* 2017.